

GHIURCA / GYURKA VALENTIN

„Már-már feledésbe merülő csángó táncaink”

Bemutakozás¹

KITEKINTÉS

1975 nyári melege meghozta édesanyám számára a születésem nehéz fájdalmait. „Amikor az első sérések (fájdalmak) levettek, az ógredába (udvar) voltam, és hétvége lehetett, mert épp akkor haladt el a házunk előtt az a teherautó, amely a sánterről (munkatelep) szállította haza a

de senki sem említette, hogy az általunk beszélt nyelv Ungariában hivatalos nyelv

munkásokat. Este már hívtuk es a bábaaszszonyt, hogy segítsen világra jönnöd.” Én voltam édesanyám hetedik gyermeke a kilenc közül. Hatan nőttünk fel, négyen vagyunk életben.

Édesapám kőművesként dolgozott a környező városokban, Bákóban (Bacău), Onyesten (Onești), vagy a messzebb lévő Csíkszeredában (Miercurea Ciuc). Édesanyám szegényes körülmények között nevelgetett bennünket a külsőrekecsini (Fundu Răcăciuni) kis vályogházikónkban, s közben darabka földjeink megdolgozásával foglalkozott.

Nekem és a testvéreimnek nyolcéves korunkig a jószágok legeltetése volt a feladatunk, utána már kapanyélre kerültünk. A mezei munka mellett iskolába is jártunk. (És nem

fordítva.) Igyekeztünk románul megtanulni, mert a falu határain kívül már románul kellett beszélünk.

¹ Cseres Tibor *Őseink földje, Erdély* regényéből való, a lap hátsó, külső borítójára került idézetéhez kapcsolódva került szóba Cseres Tibor moldvai útja, melyről Ilia Mihály számolt be lapunkban. Ebből lett egy kis világhálós keresgélés, így találtam rá Gyurka Valentin életrajzára a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége honlapján (csango.rmpsz.ro). Cseres édesanyja küzdelme a magyarságáért az író erdélyi és moldvai csángó témájú regényeiben, elbeszéléseiben folytatódik, a nehéz küzdelem jelenkora pedig kiolvasható Gyurka Valentin soraiból. A közölt írás a honlapon olvasható szöveg szerkesztett és a szerző által bővített változata. (T. G.)

Szüleink sose beszéltek Magyarországról, az iskolában tanultunk földrajzot, és tanultunk R. P. Ungariáról mint szomszédos országról, de senki sem említette, hogy az általunk beszélt nyelv Ungariában hivatalos nyelv. Az iskolában akkoriban egy kis könyvtár működött (néhány éve megszűnt), ahova ötödikesként léptem be először, és néhány barátommal versengve olvastuk a rendelkezésre álló könyveket (Jules Verne volt a kedvencem). Állandóan a könyveket bújtam, és édesanyám, ezt látva, nagy nehezen beleegyezett, hogy középiskolába mehessenek.

1989-ben felvételiztem Bákóban, a 4-es számú Kémiai Líceumba. Ceausescu leverésével a helyzet megváltozott, édesapám egyre nehezebben tudta fizetni a kollégiumi ellátásom.

1991 júliusában, egy felhőszakadás után, a Rekecsin patak árvi-ze előntötte a falunkat és a környező falvakat, nagy pusztítást okozva.

Egy fiatal erdélyi teológus segítségével 1991-ben sikerült bekerülnöm a Borbáth Erzsike néni vezetésével működtetett csángó oktatási programba. Bákóból a csíkszeredai Székely Károly Könnyűipari Szakközépiskolába iratkoztam át, és 1995-ben leérettségiztem.

Csíkszeredából az utam Budapestre, a Nemzetközi Előkészítő Intézetbe vezetett, ahol egy évig készültem a felsőfokú továbbtanulásra. 1996-ban a Gödöllői Szent István Egyetem Jászberényi Főiskolai Kar művelődésszervező szakának nappali tagozatára nyertem felvételt, ahol 2000-ben kommunikáció szakirányú képzésen főiskolai diplomát szereztem.

Főiskolai éveim alatt és utána rádiózással (főiskolai rádió, budapesti Civil Rádió), kulturális rendezvények szervezésével (külsőrekecsini táncbör és fesztivál),

újságszerkesztéssel (főiskolai *Zsebszíróf, Külsőrekecsini Curierul Sperantelor Noastre – Reményeink futára*) és filmkészítéssel (*A Jászberényi Csángó Fesztivál Története* [30p], *Sztrigójak – Szelleme avagy „Szép asszonyok”* [7p]) foglalkoztam. Részt vettem ifjúsági szervezetek alapításában, munkájában is (Apáczai Csere János Szakkollégium, Via Spei – Remény Útja Csángó Ifjúsági Szervezet, MIK – Magyar Ifjúsági Konferencia, MISZSZ – Magyar Ifjúsági Szervezetek Szövetsége, MCSMSZ – Moldvai Csángómagyar Szövetség).

2000-ben feleségül vettem egy tizenegy gyermekes csángó család egyik lányát, Bálint Krisztinát.

voltam kőműves, burkoló,
kertész, takarító és
irodavezető

2000 decemberében részt vettem az első *Csángó Cselekvési Terv* megfogalmazásában, majd 2001-ben, Külsőrekecsinben az is-

kolán kívüli foglalkozások beindításában, amellyel kezdetét vette a jelenleg is működő Csángó Oktatási Program.

2001 augusztusában megszületett az első fiam, Valentin, és kölcsönpénzből a feleségemmel megkezdtük Külsőrekecsinben egy kis ház építését.

Anyagi nehézségeink miatt 2002 őszén a családommal Budapestre költöztem.

2002 és 2008 között Budapesten, különböző albérletekben laktunk, és a többi csángó vendégmunkás sorsában osztozva voltam kőműves, burkoló, kertész, takarító és irodavezető. Mindezek mellett, együttműködve a budapesti Máltai Szeretetszolgálat által működtetett csángó irodával, megszerveztük és működtettük a Csángó Népfőiskolát, ahol több mint 80, csángó származású vendégmunkás gyarapíthatta ismereteit magyar nyelvből és számítástechnikából, s vittük őket tanulmányi kirándulásokra, kulturális programokra is.

2003-ban megszületett a második fiam, Sebestyén. Anyagi helyzetünk továbbra sem javult. 2008-ban, családomat Budapesten hagyva, Olaszországban vállaltam munkát, ennek eredménye egy felejtethetetlen családi nyaralás volt Velencében, a Velence környéki strandokon és az olasz Alpokban.

Olaszországból visszatérve Budapestre, 2008 őszén úgy döntöttünk, hogy hazatérünk Moldvába, az időközben lakhatóvá tett külsőrekecsini házunkba. Hazaköltözésünkkor a kisebbik fiam óvodás, a nagyobbik már elsős volt, és a román nyelv megtanulásával küszködtek.

2009 tavaszán az MCSMSZ-nél

kezdtém el dolgozni, mint tanító Dumbravén² (Újrekecsin) faluban, ahol beindítottam a magyar nyelvű, iskolán kívüli foglalkozásokat. Október 3-án megszületett a harmadik kisfiam, Sándor.

2011 tavaszán, agyvérzésben elveszítettem 41 éves Péter testvéremet, aki a külsőrekecsini néptáncsoport táncosa volt. Szeptemberben, egy olaszországi vonatbalesetben meghalt a legidősebb testvérem is, Misi, aki több mint tíz esztendeig Budapesten dolgozott, és állandó vendége volt a budapesti csángó táncházaknak. Vele és Tündik Tamással, a Gyepük Népe Alapítvány létrehozójával indítottuk el a külsőrekecsini néptánc és népdal tábort. Novemberben, hetven évesen elhunyt édesanyám is (Kati néniként ismert népdalénekes és adatközlő).

2011 nyarán néhány külsőrekecsini fiatal segítségével létrehoztuk a

Külsőrekecsinért Egyesületet, a magyar közösség megerősítésért.

2011 őszén, Dumbravénbe új magyar tanár jött Szegedről, Majzik Tamás, én a 2008-ban felavatott külsőrekecsini Gyermek Házához (Magyar Ház) kerültem, ahol egyebek mellett a népdal és a néptánc tanításával foglalkoztam. Több mint ötven külsőrekecsini és dumbravéni gyermek sajátíthatta el évente a már-már feledésbe merülő táncainkat. Gyerekeink tanár kollégáim segítségével több táborban is részt vettek, ahol bemutathatták a tanultakat. 2012-ben és 2014-ben a táncsoport a Külhoni Magyarok Találkozásán szerepelt és bemutatta táncgyománnyainkat a budapesti Szent István ünnepség két színpadán is.

2012 őszétől átvettem a bákói magyar nyelvi oktatást, ahol közelebb kerültem a többi csángó faluból kikerülő fiatalokhoz is. A moldvai csángó falvakban csak a nyolc osztály elvégzésére van lehetőség, a családok igye-

keznek a közeli városba küldeni a gyerekeiket, ahol több középiskola és továbbképző működik. A középiskolába bekerülő fiataloknak kérvényezniük kell a magyar nyelvű órákat, de legalább tizenhat jelentkező kell az indításhoz. A magyar oktatástól eleső fiataloknak a Letea Gimnáziumhoz tartozó Ion Luca Általános Iskolában szervezünk magyarórákat heti három alkalommal. Délutánonként két óra a kérvényezett és engedélyezett keret. 2012/2013-ban huszonhárom fiatal járt a magyarórákra, ez töredéke a csángó falvainkból kikerülő fiataloknak.

épp abban az életkorban szűnik meg a diákok magyarságának iskolai megerősítése, amikor a legnagyobb szükségük lenne rá

² Dumbravén a legfiatalabb csángó település, a Rekecsin patak 1991-es pusztítása után települtek ide az emberek a szomszédos Külsőrekecsinből.

Bákó fontos helyszín lenne a Csángó Oktatási Programban, hiszen a jelen helyzet szerint épp abban az életkorban szűnik meg a diákok magyarságának iskolai megerősítése, amikor a legnagyobb szükségük lenne rá. Román többségi környezetbe a csángó gyerekeknek magyarként való beilleszkedése nagyon nehéz. Emiatt a legtöbben elutasítják magyarságukat, mert azonosulni akarnak új osztálytársaikkal, új barátaikkal.

Szükség volna a moldvai magyar kultúrát ápoló intézményre a csángó térség központjában,

Bákóban, identitástudatot formáló, megőrző, erősítő programokkal, hogy a csángó fiatalok magyarként akarjanak élni.

2012-ben, alapos tájékozódást követően, a MNC (Magyar Népfőiskolai Collegium) segítségével Külsőrekecsinben, Klézsében és Forrófalván egyhetes felnőttképzést indítottunk, a főbb témakörök a mezőgazdaság, az egészségügy, a falusi turizmus és a társadalomismeret.

2013-ban, hagyományörzőként visszakérültem a külsőrekecsini Gyermek Házához, ahol több mint kétszázötven gyermeknek tartottam és tartok jelenleg is iskolán kívüli foglalkozásokat. Az iskolában magyar nyelvet oktató két tanító segítségével igyekszünk gyerekeinknek minél több lehetőséget teremteni, hogy erősödjenek magyarságukban. Részt veszünk minden Moldvában szervezett magyar rendezvényen, a magyar tantárgy-

versenyen, népdalvetélkedőn, mesemondó találkozón, tánctalálkozón, szavalóversenyen, ez utóbbit legutóbb május 30-án, Külsőrekecsinben rendeztünk meg.

2014-ben a külsőrekecsini néptáncsoport a *Naputánjáró* (napraforgó) nevet kapta, jelenleg három csoporttal (kicsi, nagy és felnőtt) működik, és több, mint 60 tagja van.

Idén jelentkeztünk a *Felszállott a páva* televíziós vetélkedőre, a borospataki területi válogatón a kicsik húszfős csoportjával, illetve egy népdalénekes szólistával szerepeltünk.

2014 szeptemberében megszületett a negyedik kisfiam, és decemberben István névre kereszteltük.

A Külsőrekecsinért Egyesület elnökeként tagja vagyok a Csángó Tanácsnak, amely összefoglalja a moldvai, erdélyi és magyarországi csángó szervezeteket. Jelenleg a bákói magyar iskola és/vagy kulturális központ létrehozásáért dolgozunk.

Egyesületünk részt vesz a magyarországi támogatással (többek közt a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.) folyó programokban, restauráltuk a külsőrekecsini magyar feliratú régi útmenti keresztet, zajlik a dumbravéni katolikus templom építése, szabadtéri színpad, tájház készül, táborokat és más helyi oktatási, sport- és kulturális rendezvényeket szervezünk.³

Külsőrekecsin, 2015. június 23.

igyekszünk gyerekeinknek minél több lehetőséget teremteni, hogy erősödjenek magyarságukban

³ <http://www.kulsorekecsin.hu/>; <https://www.facebook.com/Kulsorekecsin?ref=bookmarks>